

“Hjælp dig selv og himlen skal
hjælpe dig”.

Med andre ord: Tilskueren har tabt medlidenheden, men medlidenheden er såvel i subjektiv som objektiv forstand det egentlige udtryk for det tragiske.

For tydelighedens skyld vil jeg nu, inden jeg videre udfører det her udviklede, først lidt nærmere bestemme den sande æstetiske sorg. Sorgen, den sjælelige smerte, har den modsatte bevægelse af den, smerten har; når man ikke ved konsekvens spidsfindighed vil fordærve det – noget, jeg også på en anden måde skal forhindre – kan man sige: jo mere uskyld, jo dybere sorg. Vil man hævde det, så vil man hæve det tragiske.

Et moment af skyld bliver der altid tilbage, men dette moment er egentlig ikke subjektivt reflekteret; derfor er sorgen i den græske tragedie så dyb. For at forhindre utidige konsekvenser vil jeg blot bemærke, at man ved alle overdrivelser kun bringer det dertil, at man fører sagen over på et andet område. Enheden nemlig af den absolutte uskyld og den absolutte skyld er ingen æstetisk bestemmelse, det er en metafysisk.

Det er egentlig grunden til, at man altid har undset sig for at kalde Kristi liv en tragedie, fordi man følte, at æstetiske bestemmelser ikke udtømmer sagen. Også på en anden måde viser det sig, at Kristi liv er mere, end hvad der lader sig udtømme i æstetiske bestemmelser; derved, at disse neutraliserer sig på dette fænomen og stilles i ligegyldighed.

Den tragiske handling har altid et moment af lidelse i sig, og den tragiske lidelse et moment af handling, det æstetiske ligger i relativiteten. Identiteten af en absolut handling og en absolut lidelse er over det æstetiskes kræfter og tilhører det metafysiske.

I Kristi liv er denne identitet, for hans lidelse er absolut, da den er absolut fri handling, og hans handling absolut lidelse, da den er absolut lydighed. Det moment – altså af skyld – der bliver tilbage, er ikke subjektivt reflekteret, og dette gør sorgen dyb. Den tragiske skyld er nemlig mere end den blot subjektive skyld, det er arveskyld, men arveskyld er, ligesom arvesynd, substantiel bestemmelse, og dette substantielle gør netop sorgen dybere.

Den altid beundrede tragiske trilogi af Sofok-

les: "Ødipus i Kolonos", "Kong Ødipus" og "Antigone" drejer sig væsentligt om denne ægte tragiske interesse. Men arveskyld indeholder i sig denne selvmodsigelse, at være skyld og dog ikke at være skyld. Det bånd, hvorved individet bliver skyldigt, er netop respekt, en hensynsfuld ærbødighed, men den skyld, det derved pådrager sig, har al mulig æstetisk tvetydighed.

Man kunne her let finde på, at det folk, der måtte have udviklet det dybe tragiske, var det jødiske. Når det således hedder om Jehova, at han er en nidkær Gud, han hjemsøger fædrenes forseelser på børnene i tredje og fjerde led, eller når man hører de rædselsfulde forbandelser i Det Gamle Testamente, så kunne man let fristes til, her, at ville søge tragisk stof. Men jødedommen er for etisk udviklet hertil. Jehovas forbandelser er, om end forfærdelige, dog tillige retfærdige straffe. Således var det ikke i det gamle Grækenland; gudernes vrede har ingen etisk karakter, men æstetisk tvetydighed.

I den græske tragedie findes en overgang fra sorgen til smerten, og som eksempel herpå ville jeg anføre Sofokles' tragedie "Filoktet". Denne er i strengere forstand en liden-